

Αρχιτεκτονική. Στην Κεφαλονιά, όπως και στα υπόλοιπα Επτάνησα, η καπάκτησή της πρώτα από τους Φράγκους και αργότερα από τους Ενετούς καθώς και η αποκοπή της από την υπόλοιπη Ελλάδα για περίπου επτά αιώνες είχε αποτέλεσμα την εισαγωγή δυτικών στοιχείων, τα οποία εμφανίζονται έντονα τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην τέχνη. Η παλαιότερη πρωτεύουσα του νησιού, που βρισκόταν μέσα στο κάστρο του Αγίου Γεωργίου, κοντά στο Αργοστόλι, δεν σώθηκε μέχρι τις ημέρες μας. Φαίνεται, ωστόσο, ότι περιείχε αξιόλογα μνημεία, αν κρίνει κανείς από τη σωζόμενη εκκλησία της Ευαγγελιστρίας, την εκκλησία του Αγίου Σπυριδώνα κ.ά. Η εγκατάλειψη της πόλης τον 18ο αι., εξαιτίας του αναπτυσσόμενου παραλιακού Αργοστολίου, και οι συνεχείς καταστρεπτικοί σεισμοί δεν άφησαν στοιχεία ικανά για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Ωστόσο, σώζονται τα τείχη του κάστρου –αν και με πολλές φθορές–, τα οποία δεν αποκλείεται να είχαν κατασκευαστεί στη θέση παλαιότερου βυζαντινού κάστρου, δεδομένου ότι η Κεφαλονιά ήταν έδρα στρατηγού, που διοικούσε το ομώνυμο βυζαντινό θέμα.

Οι σεισμοί του 1953, οι καταστροφικότεροι του 20ού αι., προκάλεσαν ολοσχερείς ζημιές τόσο στο Αργοστόλι, δηλαδή στη νεότερη πρωτεύουσα, όσο και σε άλλες πόλεις και οικισμούς. Αυτό σήμανε την απώλεια μεγάλου αριθμού κτιρίων, ναών, καμπαναριών κλπ., τα οποία συνέθεταν μέχρι εκείνη την εποχή την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της Κεφαλονιάς. Ευτυχώς σώζονται ακόμα, κυρίως στην ύπαιθρο, αρκετά κτίσματα παλαιότερων εποχών, που επιτρέπουν τη διατύπωση γενικών συμπερασμάτων. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η αρχιτεκτονική της Κεφαλονιάς δεν έχει επαρκώς μελετηθεί και, επιπλέον, το μέγεθος του νησιού, το πλήθος των οικισμών, ακόμα και οι κλιματικές και γεωμορφολογικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του νησιού δημιουργούν τις προϋποθέσεις για διαφορετικές αρχιτεκτονικές λύσεις.

Πριν από τον 12ο αι. δεν σώζονται μνημεία, εκτός από ελάχιστα ίχνη τους. Ενδιαφέρον μνημείο είναι ο ναός της Παναγίας στο Βαρύ της Ερίσσου, μία από τις παλαιόκτιστες (όπως τις ονομάζουν στην Κεφαλονιά) εκκλησίες, η οποία διατηρεί το σχήμα του ελεύθερου σταυρού στην κάτοψη και τη βυζαντινή γενικά ναοδομική αντίληψη, χωρίς όμως να είναι σαφώς χρονολογημένη. Οι μεταγενέστερες εκκλησίες ανήκουν, ως επί το πλείστον, στον τύπο της ξυλόστεγης μονόκλιτης βασιλικής, που επικρατεί σε όλα τα Επτάνησα. Πρέπει να σημειωθεί το πλήθος των ναών και ο πλούτος στην αρχιτεκτονική τους διαμόρφωση καθώς επίσης στην εσωτερική διακόσμηση και αγιογράφηση (ψηλά ξυλόγλυπτα τέμπλα, προσκυνητάρια, καθέδρες, πολυέλαιοι), ενδεικτικά της μεγάλης οικονομικής ακμής του νησιού και της ευσέβειας των κατοίκων.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης η ύπαρξη πλήθους καμπαναριών, πυργοειδών ή απλών – με τις αντίστοιχες κεφαλληνιακές ονομασίες βενετσιάνικα και πλακέφραγκακα–, που αποτελούν απαραίτητο λειτουργικό αλλά και συνθετικό συμπλήρωμα κάθε ναού.

Η αρχοντική κατοικία παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη στην Κεφαλονιά. Η ύπαρξη πολλών ισχυρών και πλούσιων οικογενειών είχε αποτέλεσμα την κατασκευή

μεγάλων αρχοντικών στο Αργοστόλι, σαφώς επηρεασμένων από τα αντίστοιχα πρότυπα της Βενετίας και άλλων ιταλικών πόλεων, με τις οποίες η Κεφαλονιά διατηρούσε στενές σχέσεις. Τα αρχοντικά ήταν συνήθως τριώροφα, με τονισμένο τον μεσαίο όροφο, που περιλάμβανε τους χώρους υποδοχής, με επιβλητικές προσόψεις και πλούσια επίπλωση. Υπήρχαν επίσης πολλά δημόσια και κοινωφελή κτίρια, μεταξύ των οποίων το θέατρο Κέφαλος στο Αργοστόλι, χτισμένο σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ιταλικών θεάτρων όπερας. Ενδιαφέρουσα ήταν η ταυτόχρονη παρουσία των μορφολογικών στοιχείων του μπαρόκ και του νεοκλασικισμού, με την αναπόφευκτη δημιουργία ενός συνόλου, ο γενικός χαρακτήρας του οποίου οφειλόταν στην ποικιλία και στην επιτυχή συνύπαρξη των διαφορετικών στοιχείων. Αξιόλογα σπίτια υπήρχαν και στην ύπαιθρο, είτε εξοχικές κατοικίες των ευγενών είτε λαϊκά σπίτια, αρκετά από τα οποία σώζονται ακόμα, όπως επίσης τα σπίτια των καπεταναίων στο Φισκάρδο. Φυσικά, τα δυτικά στοιχεία έχουν απλοποιηθεί στην ύπαιθρο και είναι σαφής η επιρροή του λαϊκού καλλιτεχνικού αισθητηρίου, που μπορεί να αφομοιώνει και να εκφράζει με νέο τρόπο τις ξένες επιδράσεις.